

Град Ниш
Универзитет у Нишу
Православна Епархија нишка
Нишки културни центар

The Days of St. Emperor Constantine and Helena

NIŠ AND BYZANTIUM

SIXTEEN INTERNATIONAL SYMPOSIUM

NIŠ, 3 – 5 JUNE 2017

THE COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

XVI

Editor

MIŠA RAKOCIJA

NKC

Niš, 2018

Дани Св. цара Константина и царице Јелене

НИШ И ВИЗАНТИЈА

ШЕСНАЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП

НИШ, 3 - 5. ЈУН 2017.

ЗБОРНИК РАДОВА

XVI

Уредник

МИША РАКОЦИЈА

НКЦ

Ниш, 2018.

Издавачи

ГРАД НИШ
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА НИШКА
НИШКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР

За издаваче

Градоначелник
ДАРКО БУЛАТОВИЋ

Ректор Универзитета у Нишу
Проф. др ДРАГАН АНТИЋ

Епископ нишки
ГОСПОДИН АРСЕНИЈЕ (ГЛАВЧИЋ)

Нишки културни центар-в.д. директора
СРЂАН САВИЋ

Организациони одбор

- Патријарх српски Господин Иринеј
- Господин Арсеније (Главчић)
- ректор др Драган Антић
- градоначелник Дарко Булатовић
- градски већник Јелена Митровски
- Академик др Цветан Грозданов
- Академик др Љубомир Максимовић
- Академик др Вера Битракова Грозданов
- др Слободан Ћурчић
- др Миша Ракоција
- др Гиордана Тровабене
- др Бранко Вујовић
- др Каролин С. Снајвли
- др Александар Кадијевић
- др Елизабета Димитрова
- др Миодраг Марковић
- др Драган Војводић
- др Јоанис Сисиу
- др Хранислав Анђелковић
- др Франц Цурк
- др Вујади Иванишевић
- др Атанасиос Семоглу
- др Иванка Гергова
- др Јанис Д. Варалис
- др Марта Нађ
- др Срђан Пириватрић
- др Бојана Крсмановић
- др Ирена Оретскаја
- Милица Тодоровић
- Јован Мандић
- др Ирена Љубомировић
- др Александар Поповић
- др Миомир Васов

- др Јасмина Ћирић
- Олгица Давидовић, ректорат
- Ана Мишић (координатор)
- свештеник Александар Ђорђевић,
Епархија нишка (координатор)

Редакција

- Патријарх српски Господин Иринеј
- проф. др Јован Пурић, СПЦ
- Академик др Цветан Грозданов
- Академик др Ренате Пилингер
- Академик др Љубомир Максимовић
- Академик др Слободан Ћурчић
- др Миша Ракоција
- др Грем Џонс
- др Гиордана Тровабене
- др Јоанис Сисиу
- др Георги Геров
- др Иван Стевовић
- др Александар Кадијевић
- др Елизабета Димитрова
- др Миодраг Марковић
- др Драган Војводић
- др Радивоје Радић
- др Каролин С. Снајвли
- др Франц Цурк
- др Јанис Д. Варалис
- др Срђан Пириватрић
- др Атанасиос Семоглу
- др Винћенцо Ајело
- др Ирена Љубомировић
- Ђакон др Ивица Чаировић
- Марица Максимовић (секретар)

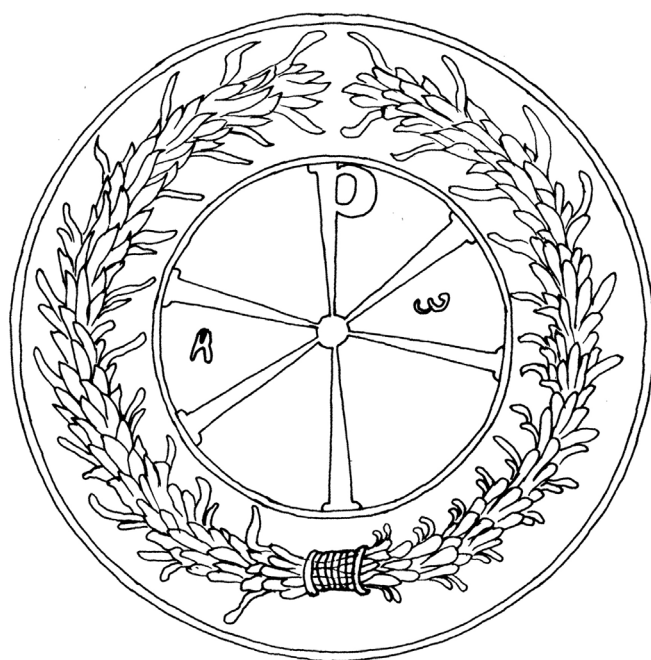
САДРЖАЈ

<i>Срђан Пириватрић</i>	ПОСТАНАК СРПСКОГ КРАЉЕВСТВА И АУТОКЕФАЛНЕ ЦРКВЕ И ВИЗАНТИЈСКА ИСТОРИОГРАФИЈА	
<i>Srđan Pirivatrc</i>	THE BIRTH OF THE KINGDOM OF SERBIA AND THE AUTOCERHALOUS CHURCH AND BYZANTINE HISTORIOGRAPHY	21 – 30
<i>Проф. др Јован Пурић</i>	СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ КАО ВЛАДАР НОВОГ ИЗРАИЈА	
<i>Prof. dr Jovan Purić</i>	СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ КАО ВЛАДАР НОВОГ ИЗРАИЈА	31 – 40
<i>Dragoljub Marjanović</i>	EMERGENCE OF THE SERBIAN CHURCH IN RELATION TO BYZANTIUM AND ROME	
<i>Драгољуб Марјановић</i>	НАСТАЈАЊЕ СРПСКЕ ЦРКВЕ ИЗМЕЂУ ВИЗАНТИЈЕ И РИМА	41 – 50
<i>Ивана Коматина</i>	<i>REX SERVIAE</i> У УГАРСКОЈ КРАЉЕВСКОЈ ТИТУЛИ ОД 1202. ДО 1402. ГОДИНЕ	
<i>Ивана Коматина</i>	<i>REX SERVIAE</i> IN THE HUNGARIAN ROYAL TITLE FROM 1202 TO 1402.	51 – 66
<i>Eirini Artemi</i>	THE HERESY OF BOGOMILS AND ITS CONFRONTATION BY THE SERBIAN KING STEFAN NEMANJA	
<i>Ирину Артеми</i>	БОГУМИЛСКА ЈЕРЕС И ЊИХОВ СУКОБ СА СРПСКИМ КРАЉЕМ СТЕФАНОМ НЕМАЊОМ	67 – 76
<i>Драгана Павловић</i>	ПОРТРЕТИ ДЕЦЕ У СРПСКОМ ВЛАСТЕОСКОМ СЛИКАРСТВУ У ДОБА НЕМАЊИЋА	
<i>Dragana Pavlović</i>	REPRESENTATIONS OF SERBIAN NOBILITY AT THE TIME OF THE NEMANJIĆ DYNASTY	77 – 92
<i>Ivo Topalilov</i>	SOME NOTES ON THE LATE ANTIQUE NECROPOLISES OF PHILIPPOPOLIS, THRACE	
<i>Иво Топалилов</i>	НЕКЕ НАПОМЕНЕ ИЗ КАСНОАНТИЧКЕ НЕКРОПОЛЕ ФИЛИПОПОЛИСА, ТРАКИЈА	93 – 102
<i>Svetla Petrova</i>	THE SEMICIRCULAR PIAZZA OF PARTHICOPOLIS IN THE DEVELOPMENT OF THE LATE ANTIQUE CITY PLANNING	
<i>Светла Петрова</i>	ПОЛУКРУЖНИ ТРГ ПАРТИКОПОЛИСА У РАЗВОЈУ КАСНОГ АНТИЧКОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНИРАЊА ГРАДОВА	103 – 120
<i>Миша Ракоција</i>	ПАЛЕОВИЗАНТИЈСКА БАЗИЛИКА У ЋУРЛИНИ И ГЕНЕЗА КУПОЛНИХ ЦРКАВА	
<i>Misha Rakocija</i>	PALEO-BYZANTINE BASILICA IN CURLINA AND GENESIS OF DOMED CHURCHES	121 – 134
<i>Vania Popova</i>	LITURGY AND MOSAICS: THE CASE STUDY OF THE LATE ANTIQUE MONUMENTS FROM BULGARIA	
<i>Вања Попова</i>	ЛИТУРГИЈА И МОЗАИЦИ: СТУДИЈА О КАСНОАНТИЧКИМ СПОМЕНИЦИМА У БУГАРСКОЈ	135 – 160

<i>Snezhana Goryanova</i> <i>Снежана Горјанова</i>	EARLY CHRISTIAN BASILICA AND MEDIEVAL CEMETERY NEAR BUKHOVO (SOFIA) РАНОХРИШЋАНСКА БАЗИЛИКА И СРЕДЊОВЕКОВНА НЕКРОПОЛА КОД БУХОВА (СОФИЈА)	161 – 168
<i>Иван Стевовић, Јелена Ердељан</i> <i>Ivan Stevović, Jelena Erdeljan</i>	ОБЛИЦИ И СИМБОЛИКА ПРОСТОРА СПАСОВЕ ЦРКВЕ У ЖИЧИ SPATIAL FORMS AND SYMBOLISM OF SPACE OF THE SAVIOUR'S CHURCH IN ŽIČA	169 – 182
<i>Nikola Piperski</i>	IDENTITY, LEGITIMACY, INFLUENCES: RETHINKING AND COMPARATIVE ANALYSIS OF TWO FRESCOES OF THE CRUCIFIXION OF CHRIST FROM THE MONASTERY OF THE ASSUMPTION OF MARY IN BAČ AND THE ASCENSION CHURCH IN ŽIČA	
<i>Никола Пиперски</i>	ИДЕНТИТЕТ, ЛЕГИТИМИТЕТ, УТИЦАЈИ: ПОНОВНА РАЗМАТРАЊА И УПОРЕДНА АНАЛИЗА ФРЕСАКА РАСПЕЊА ХРИСТОВОГ У МАНАСТИРУ СВЕТЕ МАРИЈЕ У БАЧУ И СПАСОВЕ ЦРКВЕ У ЖИЧИ	183 – 194
<i>Anna Adashinskaya</i> <i>Ана Адашинскаја</i>	FOUNDERS OR DONORS? IMAGES AND INSCRIPTIONS OF SUPPLICANTS IN LATER BYZANTIUM AND MEDIEVAL SERBIA ОСНИВАЧИ ИЛИ ДОНАТОРИ? ПОРТРЕТИ И НАТПИСИ КТИТОРА-САРАДНИКА У КАСНОЈ ВИЗАНТИЈИ И СРЕДЊОВЕКОВНОЈ СРБИЈИ	195 – 220
<i>Jasmina S. Ćirić</i> <i>Јасмина С. Ћирић</i>	„FOR THE ENTRANCE TO THE TENT MAKE A CURTAIN”: ORNAMENTS, CURTAINS AND PASSAGES IN EARLY BYZANTINE SACRED CONTEXT „ЗА УЛАЗ У ШАТОР СВЕДОЧАНСТВА НАЧИНИ ЗАСТОР”: ОРНАМЕНТИ, ЗАСТОРИ И УЛАЗИ У РАНОВИЗАНТИЈСКОМ САКРАЛНОМ КОНТЕКСТУ	221 – 232
<i>Paschalis Androudis</i> <i>Пасхалис Андрудис</i>	EVIDENCE ON THE ROLE OF TEXTILES AS A MEDIUM OF ORNAMENT TRANSMISSION BETWEEN SELJUK ANATOLIAN AND LATE BYZANTINE ART, THE CASE STUDY OF TWO MARBLE SLABS FROM EPISKOPĀ, ANO VOLOS, WITH DOUBLE-HEADED EAGLES FIGHTING DRAGONS ПРИМЕР УЛОГЕ ТЕКСТИЛА КАО МЕДИЈУМА У ПРЕНОШЕЊУ ОРНАМЕНАТА ИЗМЕЂУ АНАДОЛИЈСКИХ СЕЛЏУКА И КАСНЕ ВИЗАНТИЈСКЕ УМЕТНОСТИ И СТУДИЈА СЛУЧАЈА ДВЕ МЕРМЕРНЕ ПЛОЧЕ ИЗ ЕПИСКОПИЈА, ИЗ АНО ВОЛОСА, СА ДВОГЛАВИМ ОРЛОВИМА КОЈИ СЕ БОРЕ СА ЗМАЈЕВИМА	233 – 248
<i>Elizabeta Dimitrova, Orhideja Zorova</i> <i>Елизабета Димитрова, Орхидеја Зорова</i>	HAUTE COUTURE OF MACEDONIA BYZANTINA: FASHION, JEWELRY, ACCESSORIES “ВИСОКА МОДА” У ВИЗАНТИЈСКОЈ МАКЕДОНИЈИ: ОДЕЋА, НАКИТ, УКРАСИ	249 – 262
<i>Мила Крнета</i> <i>Mila Krneta</i>	ОБЛИКОВАЊЕ МОДЕЛА ИДЕАЛНЕ СРПСКЕ СРЕДЊОВЕКОВНЕ КРАЉИЦЕ SHAPING THE MODEL OF AN IDEAL SERBIAN MEDIEVAL QUEEN	263 – 276

<i>Zoran Rakić</i>	A SQUARE HEADPIECE IN THE FRAGMENT OF THE TETRAEVANGELION (NATIONAL LIBRARY OF SERBIA, MS 720) AND ITS PARALLELS IN SERBIAN MANUSCRIPTS BETWEEN THE 14 TH AND 17 TH CENTURIES	
<i>Зоран Ракић</i>	КВАДРАТНА ЗАСТАВА У ОДЛОМКУ ЧЕТВОРОЈЕВАНЂЕЉА (НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ, РС 720) И ЊЕНЕ ПАРАЛЕЛЕ У СРПСКИМ РУКОПИСИМА ОД XIV ДО XVII ВЕКА	277 – 286
<i>Ιωάννης Σίσσιου</i>	Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο ΓΟΡΓΟΣ, ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΟΥ ΚΤΗΤΟΡΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ	
<i>Иоаннис Сиссиу</i>	СВЕТИ ЂОРЂЕ ГОРГ (СКОРОПОСТИЖНИ), ЗАШТИТНИК КТИТОРА СВЕТОГ ЂОРЂА ТУ ВУНУ – КАСТОРИЈА	287 – 304
<i>Кристина Милорадовић</i>	СИМБОЛИКА ПРЕДСТАВЕ СВЕТЕ АНЕ ГАЛАКТОТРОФУСЕ У ЦРКВИ БОГОРОДИЦЕ ЗАХУМСКЕ У ЗАУМУ	
<i>Kristina Miloradović</i>	SYMBOLICS OF ST. ANNE GALAKTOTROPHOUSA IN THE CHURCH OF THE VIRGIN OF ZAHUMSKA IN ZAUM	305 – 320
<i>Смиљка Габелић</i>	ПОДНЕ РОЗЕТЕ ЛЕСНОВА	
<i>Smiljka Gabelić</i>	LESNOVO FLOOR ROSETTES	321 – 332
<i>Vladimir Bozinović</i>	ROSETTES ON MONUMENTS OF MORAVA SERBIA AND EARLY OTTOMAN BURSA: ARCHITECTURAL DECORATION AS MANIFESTATION OF INTERCULTURAL DIALOGUE DURING ONE EPOCH	
<i>Владимир Божиновић</i>	РОЗЕТЕ НА СПОМЕНИЦИМА МОРАВСКЕ СРБИЈЕ И РАНООСМАНСКЕ БУРСЕ: АРХИТЕКТОНСКА ДЕКОРАЦИЈА КАО МАНИФЕСТАЦИЈА ИНТЕРКУЛТУРАЛНОГ ДИЈАЛОГА ТОКОМ ЈЕДНЕ ЕПОХЕ	333 – 342
<i>Татјана Стародубцев</i>	СВЕТИ ФОТИЈЕ И АНИКИТА И ЊИХОВО ПОШТОВАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ У СРЕДЊОВЕКОВНОМ ИСТОЧНОХРИШЋАНСКОМ СВЕТУ	
<i>Tatjana Starodubcev</i>	SAINTS PHOTIOS AND ANIKETOS AND THEIR CULT AND REPRESENTATION IN THE MEDIEVAL EASTERN ORTHODOX REALM	343 – 356
<i>Маријана Марковић</i>	ПРЕДСТАВА САБОР АРХАНЂЕЛА У ЦРКВИ СВЕТОГ ЂОРЂА У АЈДАНОВЦУ	
<i>Marijana Marković</i>	REPRESENTATION OF THE ASSEMBLY OF THE ARCHANGELS IN THE CHURCH OF ST. GEORGE IN AJDANOVAC	357 – 366
<i>Бојана Стевановић</i>	ЗАПАЖАЊА И ДОПУНЕ У ИШЧИТАВАЊУ И ТУМАЧЕЊУ МЛАЂЕГ СЛОЈА СЛИКАРСТВА ИЗ ЦРКВЕ УСПЕЊА БОГОРОДИЦЕ У РЕЖЕВИЋИМА	
<i>Bojana Stevanović</i>	OBSERVATIONS AND ADDITIONS TO INTERPRETATION OF YOUNGER LAYER OF PAINTING OF THE CHURCH OF THE ASSUMPTION OF THE VIRGIN IN REŽEVIĆI	367 – 386

<i>Миљана М. Матић</i>	ПРЕДСТАВЕ СРПСКИХ ВЛАДАРА ДИНАСТИЈЕ НЕМАЊИЋ У ИКОНОПИСУ ОБНОВЉЕНЕ ПЕЋКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ 1557–1690: СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ	
<i>Miljana Matić</i>	REPRESENTATIONS OF SERBIAN RULERS OF NEMANJIĆ DYNASTY IN ICON PAINTING OF RESTORED PATRIARCHATE OF PEĆ (1557-1690): STEFAN THE FIRST-CROWNED	387 – 404
<i>Мирослава Костић</i>	ВИЗУЕЛНЕ ПРЕДСТАВЕ СРБА ВЛАДАРА СВЕТИТЕЉА У ИСТОРИЈИ ЈОВАНА РАЈИЋА	
<i>Miroslava Krstić</i>	REPRESENTATIONS OF SERBIAN RULERS AND SAINTS IN <i>THE HISTORY OF JOVAN RAJIĆ</i>	405 – 416
<i>Χένια Γολυβ</i>	THE ICONOGRAPHY OF THE CANTORS' PEWS OF THE ORTHODOX MONASTERY CHURCH OF GRÁVÓS (ΓΡΑΒΟΒΑΙ)	
<i>Ксенија Голуб</i>	ИКОНОГРАФИЈА ПЕВНИЧКИХ ПУЛТОВА МАНАСТИРСКЕ ЦРКВЕ У ГРАБОВЦУ	417 – 428
<i>Elisabeta Kodheli</i>	SAINT MARY VLACHERNA IN BERAT IN HISTORIOGRAPHY AND NEW OBSERVATIONS	
<i>Elisabeta Kodheli</i>	СВЕТА БОГОРОДИЦА ВЛАХЕРНА У БЕРЕТУ У ИСТОРИОГРАФИЈИ И НОВИМ ЗАПИСИМА	429 – 434
<i>Аријадна Воронова</i>	РУСКО-ВИЗАНТИЈСКИЈ СТИЛ У АРХИТЕКТУРИ МОСКВЕ ПОЧЕТКА ХХ ВЕКА И МОСКОВСКИ ЕПАРХИЈСКИ ДОМ	
<i>Ариадна Воронова</i>	РУССКО-ВИЗАНТИЙСКИЙ СТИЛЬ В АРХИТЕКТУРЕ МОСКВЫ НАЧАЛА ХХ ВЕКА И МОСКОВСКИЙ ЕПАРХИАЛЬНЫЙ ДОМ	435 – 448
<i>Ιωάννης Κιορίδης</i>	Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟ ΚΡΑΛΙΕΒΙΤΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ ΣΤΙΣ ΣΕΡΒΙΚΕΣ ΗΡΩΙΚΕΣ ΜΠΑΛΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	
<i>Јоаннис Киоридис</i>	СМРТ МАРКА КРАЉЕВИЋА И ДИГЕНИСА АΚΡΙΤΑΣА У СРПСКИМ ХЕРОЈСКИМ БАЛАДИМА И ГРЧКИМ АΚΡΙΤИЧКИМ ПЕСАМА: КОΜΠΑΡΑΤΙΒΝИ ΠΡΙΣΤУΠΙ	449 – 460
<i>Њакон Ивица Чауровић</i>	СПИС <i>CONVERSIO BAGOARIORUM ET SARANTANORUM</i> КАО ИСТОРИЈСКИ ИЗВОР – ОПИС РАНИХ ОДНОСА БАВАРАЦА И СЛОВЕНА	
<i>Deacon Ivica Čairović</i>	<i>CONVERSIO BAGOARIORUM ET SARANTANORUM</i> AS A HISTORICAL SOURCE – A DESCRIPTION OF EARLY RELATIONS BETWEEN BAVARIANS AND SLAVS	461 – 478
<i>Марија Алексић Чеврљаковић, Марија Марић</i>	БАШТИНА НА МАРГИНИ. ЗАБОРАВЉЕНО КАСНОАНТИЧКО НАСЛЕЂЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ У КРАЉЕВУ	
<i>Marija Aleksić Čevrljaković, Marija Marić</i>	HERITAGE ON THE MARGIN. FORGOTTEN LATE ANTIQUITY IN THE TERRITORY OF THE INSTITUTE FOR THE PROTECTION OF CULTURAL HERITAGE IN KRALJEVO	479 – 496
<i>Theoni Boura</i>	CHRISTIAN BYZANTIUM AND FRIENDLY RELATIONSHIPS BETWEEN GREECE AND SERBIA	
<i>Theoni Boura</i>	ХРИШЋАНСКА ВИЗАНТИЈА И ПРИЈАТЕЉСКИ ОДНОСИ ИЗМЕЂУ ГРЧКЕ И СРБИЈЕ	497 – 504
IN MEMORIAM	АКАДЕМИК ДР ЦВЕТАН ГРОЗДАНОВ	505 – 508
IN MEMORIAM	АКАДЕМИК ДР СЛОБОДАН ЂУРЧИЋ	509 – 514

Ниш, Гробница са сидром, Константинов монограм, цртеж арх. М. Диманић
Niš, Crypt with an anchor, Constantine's monogram, drawing arch. M. Dimanić

**С благословом
Његове Светости
Патријарха српског Господина Иринеја**

**With the blessing of
His Holiness Patriarch Irinej
of Serbia**